

Poválečné geopolitické koncepce

Regionalismus

20. stol přineslo převratné změny v politickém uspořádání světa. Tyto změny provázely celosvětové i regionální válečné konflikty.

-první velká změna nastala po 1. světové válce – **rozpad velkých impérií feudálního typu**. Vznikly národní státy na národních principech (Rak.-Uhersko, Turecká říše)

-druhá velká změna nastala po 2. světové válce – **rozpad západoevropských impérií koloniálního typu**- Vznik států na bázi koloniálních hranic – kořeny mnoha dnešních problémů.

-třetí velká změna nastala po studené válce – **proces regionalizace států**

a/ vznik nových menších států

b/ integrace vyspělých států

(region – územní jednotka různého rozměru – region několika států, přeshraniční region, část států – kulturní region

nové definice uspořádání – Evropa regionů

Separatismus

proces který je v přímém rozporu se snahou každého státu na uchování své územní integrity. Vzhledem k tomu, že proces vytváření nových států se v podstatě dekolonizací dříve závislých území vyčerpal, je v současné době jediná cesta pro vznik nového státu – SEPARACE.

ve většině případů je provázen ozbrojenými konflikty

důvody jsou: - rasové
-ekonomické
-kulturní

příklad Korsiky – separatismus je deklarován jako kulturní, ale ve skutečnosti jsou hlavní hybnou silou sociálně patologické důvody – klientelismus, korupce a vendeta. Ozbrojenci podporovaní mafií – politicko-ekonomickou klikou. Udělením autonomie byly kulturní potřeby uspokojeny a mlčící slušná menšina se vyslovila pro setrvání v rámci Francie.

příklad Abcházie – separatismus na základě náboženství a velmocenských ambicí souseda (Ruska)

příklad Severního Irsku – separatismus národnostní a náboženský + skryté pohnutky

Obavy i vzdálených států z příkladu pro menšiny

Polární vidění světa

Po 2.světové válce se mezinárodní vztahy utvářejí především konfrontací mezi Východem a Západem – Bipolární vnímání světa

Po pádu komunismu nastává otázka co bipolaritu nahradí – polární vidění světa je vlastně pokračováním

- Multipolární vidění světa – počet pólů určujících světový vývoj vzroste

(Henri Kissinger)

-Monopolární vidění světa – supervelmoc Spojené státy (F. Fukujama)

Neorealistické vidění světa

Po rozpadu bipolárního světa se zvýší pravděpodobnost vleklých krizí a válek

-Státy jsou nuceny se starat o svoji bezpečnost – maximalizovat svoji moc oproti ostatním státům

-Koncepce se tak blíží multipolaristům, ovšem s tím, že tento systém více mocností (pólů) je vystaven nestabilitě a násilí

Konfrontační vidění světa

Linie kontaktu mezi civilizacemi nahrazují politické a ideologické hranice studené války, jako linie krizí a konfliktů (S. Huntington)

Podle Huntingtona lidstvo směřuje k multicivilizačnímu uspořádání, v němž ideologické, ekonomické a politické rozdíly mezi národy přestávají hrát prim. Klíčovým prvkem, který jednotlivé civilizace drží pohromadě a současně je navzájem odlišuje, se stává kulturní identita, přičemž nejdůležitější její složkou je náboženství. Integrální součástí jeho teorie je schematická mapa světa, na níž autor do značné míry ztotožnil osm základních civilizačních okruhů s výskytem největších náboženských systémů současnosti.

Taková fragmentace je závislá na dvou předpokladech:

Zaprvé se opírá o přesvědčení, že civilizace jsou nejvyšší kulturní entity, nikoliv lidstvo.

Zadruhé vykresluje člověka jako přirozeně konfliktní a sobeckou bytost, pro niž je kultura zdrojem politiky. Odborníci model od prvopočátku kritizovaly pro jeho schematičnost, přehnaný důraz na náboženství v postupně stále více sekularizujícím se světě, podceňování globální ekonomické provázanosti, ignorování mezinárodních institucí a americký výklad světa.

Zatřetí vedle civilizačních rozdílů (jazyk, náboženství, ideologie) opomíjí Huntington politické a ekonomické zdroje konfliktu, které vedou i napříč civilizacemi. Vytvářejí se tak konflikty uvnitř civilizací a způsobují, že soudržnost civilizací není zdaleka tak pevná jak Huntington předpokládá.

Huntington skrze tezi o střetu civilizací de facto potvrdil hegemonické postavení Spojených států v rámci západní civilizace, ale současně s pokusil vysvětlit, proč je celosvětový *Pax Americana* utopií. Lidské dějiny v jeho pojetí nikdy nebudou postizitelné jedinou časovou přímkou znázorňující směřování univerzální západní civilizace, hodnotové a kulturně-politické rozdílnosti nikdy nevymizí. Právě proto lze mluvit o multivilizačním světě, v němž Západ zatím ještě dominuje. Nikoliv však nadřazeností svých idejí, hodnot či náboženských doktrín, ale v první řadě díky schopnosti efektivněji využívat prostředků organizovaného násilí, přirozeně ve spojení s obrovským ekonomickým potenciálem.

Patrně nejvýznamnější slabostí jeho koncepce je pak onen konzervativní partikularismus, za pomoci kterého se Huntingtonův Západ dívá na zbytek světa. Hranice, ať už narysované jakkoliv nepřesně, představují jakési neprostupné geografické a historické bloky, jež zpravidla nebrání pohybu osob, zboží a kapitálu, ale do značné míry mají sloužit jako zábrana před cizími kulturními vlivy a míšením zdánlivě neslučitelných tradic. Jenže v současném globalizovaném světě neprobíhá izolovaný rozvoj jednotlivých kulturních okruhů, nýbrž dochází k oboustrannému postupování, které hranice států a civilizací nemohou zastavit.

Rozruch kolem slavné koncepce ovšem dokazuje, že civilizační identita není mrtvou záležitostí.

Středověké vidění světa

Podle Paraga Khany (*How to Run the world- Jak řídit svět*) světový řád už mnoho let nefunguje, sesypal se a tradiční zdroje moci většinou pouze předstírají, že mají na běh událostí nějaký vliv. Svět se v důsledku nárůstu technologických možností, přetékání informací, peněz a zbraní dávno rozpadl do složité a nepřehledné struktury něčeho, co nazývá „ostrovy moci“ - oblastí řízených směsicí různých hráčů, jejichž rozloha nekopíruje hranice národních států. O vliv na chod událostí se ve skutečném světě počátku 21. století sváří národní státy, náboženské skupiny, drogové kartely, nadnárodní firmy, teroristé, neziskové organizace, místní samosprávy, megapole, nadnárodní organizovaný zločin, hyperbohatí jedinci, nadnárodní organizace typu EU... Globalizace nás zavlekla do nového středověku, což je ovšem myšleno organizačně – mocenské uspořádání světa začíná připomínat středověký chaos. Ve své knize líčí planetu, na níž neziskové organizace spolupracují se soukromými armádami na zabezpečení humanitárních dodávek potravin či léků do odlehlých koutů světa, sociální zabezpečení takových regionů jako je pásma Gazy zajišťují polovojenské náboženské organizace typu Hamásu a rozhodnutí správních rad charitativních organizací jako je třeba Gatesova či Sorosova nadace ovlivňují osudy milionů lidí mnohem více než kroky jakkoli zvolených vlád. A středověk to byl chaos království, polonezávislých městských států, korporací, církví, kmenových hord a nájemných soukromých armád.

Ke všemu nesentimentálně tvrdí, že lidé nemusí toužit univerzálně po demokracii a svobodě, ale po „dobrém vládnutí“, ať je jeho politická forma jakákoliv. Lidé chtějí především materiální zabezpečení a bezpečí, místo voleb nastupuje odpovědnost vládnoucích skupin vůči ovládaným.